

Steigen 15.08.08

Barne- og likestillingsdepartementet

Akersgata 59
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Høringsuttalelse fra KUN (Kvinneuniversitetet Nord):

NOU 2008: 9 Med barnet i fokus

Barne- og likestillingsdepartementet har **NOU 2008:9 Med barnet i fokus** ute til høring med frist 1.september. Utredningen er en gjennomgang av barnelovens regler om foreldreansvar, bosted og samvær.

Utredningen foreslår følgende endringer:

Foreldreansvar.

Foreldre har som regel delt foreldreansvar for felles barn, også etter et samlivsbrudd, hvis ikke annet er avtalt. Dersom foreldre ikke er gift eller samboende når barnet blir født, har mor i hovedsak ansvaret alene. Utvalgets flertall mener at *dagens ordning bør videreføres*. Mindretallet mener det bør være felles foreldreansvar uavhengig av om foreldrene har bodd sammen. I dag må begge foreldre samtykke dersom barn under 16 år skal ha helsehjelp. Utvalget foreslår at dersom helsepersonell mener det er til barnets beste, er det nok at *en forelder samtykker*. Den forelder som motsetter seg behandlingen kan imidlertid få domstolen til å avgjøre spørsmålet.

KUN mener ut fra et likestillingsperspektiv og ut fra barnas beste bør foreldre vanligvis ha felles ansvar for barn, uavhengig av om de bor sammen når barnet fødes eller ikke. Vi støtter forslaget om helsehjelp for barn under 16 år.

Flytting.

I dag kan den av foreldrene som barnet bor hos (bostedsforelder), flytte innenlands uten *samværsforelder* sitt samtykke. Utvalgets flertall foreslår at *bostedsforelder*en må ha *samtykke* av den andre forelder for å flytte så langt at det skaper vanskeligheter for samværsretten. Et mindretall mener det er nok med en varslingsplikt, mens et annet mindretall mener at *dagens ordning bør videreføres*. Forslaget går ut på at før flytting kan skje, må den

av foreldrene som har hovedomsorg varsle den andre forelder om flytteplanene, gå med på mekling hvis de er uenige, og prøve saken for en domstol hvis mekling ikke fører fram.

Et forbud mot flytting uten godkjenning fra en annen person som i verste fall heller ikke ønsker en alt godt, vil være en sterk inngripen i de rettighetene vi som enkeltpersoner tar for gitt. Ved endring av likestillingsloven som trådte i kraft 1. juli 2005, ble FN's kvinnekonvensjon av 1979 med tilleggsprotokoll av 1999 inkorporert i likestillingsloven, jf. § 1 b. Dette innebærer at kvinnekonvensjonens bestemmelser skal gjelde som norsk lov. Her finner vi i artikkel 15, punkt 4, at ”Konvensjonspartene skal gi menn og kvinner de samme rettigheter i forhold til lovverk om personers bevegelsesfrihet og friheten til å velge bosted og bopel.”

Fra et kjønns- og likestillingsmessig synspunkt vil et slikt vedtak kunne ramme kvinner mer enn menn. I følge SSB er kvinnen bostedsforelder og mannen samværsforelder i 85 % av alle barnefordelingsavtaler. Det er ikke bare vanetenking at mor ofte blir bostedsforelder etter samlivsbrudd, det skyldes også strukturelle forhold i samfunnet.

Begrunnelsen for å innføre en slik ordening hevdes å være av hensyn til barnas beste. De skal ha mulighet til regelmessig samvær med både mor og far. Man kan også her minne om at det allerede finnes lovparagrafer som omhandler barnets rett til samvær og begrenser adgangen til å endre forhold som kan virke mot etablert samvær og gjøre dette vanskeligere. Mange andre spørsmål melder seg: Skal flytteforbudet også gjelde den av foreldrene som ikke har den daglige omsorgen? Hvem skal stå for meklingen ved konflikter? Hvordan skal utgiftene fordeles?

Det er en kjent sak at mens familiefedre jobber omtrent like mye som ugifte, barnløse menn, velger mange kvinner med barn og ektefelle å redusere sin arbeidstid for å gjøre hverdagen lettere. (Se bl.a. NOU 2008:6 Kjønn og lønn)

Barnelovens forslag gjør også at de som bor i distriktene kan komme til å bli uforholdsmessig rammet. Hvis man er bosatt på et lite sted med små alternativer til jobb, trenger en mulighet for utdanning eller omskolering. Å flytte til studiesteder kan være løsningen for å sikre seg framtidig jobb.

I småsamfunn er det også ofte tette sosiale bånd og gjennomsiktede forhold. En samlivskonflikt kan få følger for vennskap og familietilhørighet som også gjør at en ønsker å flytte. Dette gjelder selvfølgelig for både kvinnene og mennene. En konflikt med ekspartner kan altså, ved gjennomføringen av et slikt regelverk, bli avgjørende for videre livsvalg. Uavhengig av om bostedsforelder ønsket å flytte for å få nytt arbeid, ta utdanning, for å bo nærmere egen familie eller etablere seg med ny partner, kan dette saboteres av tidligere partner. En slik rett til å godkjenne den andre parts flytting vil også kunne skape umulige problemer hvis en i et nytt forhold har barn. Det å gi den ene part en så sterk rettighet over den andre kan bidra til sterkere konflikt og misbruk av makt, og ikke styrke samarbeidet om gode løsninger for barna. Men før en flytter bør en kreve at det er inngått en forpliktende avtale om samvær.

Et mindretall i utvalget går inn for en varslingsplikt før flytting framfor krav om samtykke før flytting, og er dermed på linje med det danske utvalget som behandlet samme forslag i 2006.

De fant at hensynet til bostedsforelders mulighet for fleksibilitet i forhold til sin livssituasjon forøvrig, "f.eks jobbskifte, nyt samlivsforhold og den øvrige families oppholdssted", måtte veie tyngst. Dette synspunktet synes KUN er en reell innvending.

Samværsrett.

Hovedregelen er at foreldrene selv avtaler omfanget av samvær ut fra hva som er best for barnet. Når det gjelder *vanlig samværsrett* mener flertallet at samværet bør utvides til 5 overnattinger i løpet av 14 dager som et minimumssamvær. Mindretallet ønsker å fjerne begrepet *vanlig samværsrett* da det kan oppfattes som en norm. De ønsker en fri vurdering av hva som er til barnets beste.

Hvordan skal dette kunne fungere for foreldre som ikke bor i samme skolekrets, eller har mulighet til å hente og levere på hverdager? Igjen later det ikke til at avstander i distrikts-Norge er tatt med i beregningen for hvordan "vanlige" familier lever sine liv.

For dem som skal behandle lovforslaget videre, blir det en viktig oppgave å finne en balansegang mellom det som er barnas beste og praktisk mulig å gjennomføre. Forslaget kan gjerne være en anbefaling.

Tvangsmidler.

Dersom samværsretten saboteres vil flertallet i utvalget gå inn for å anvende tvangsmidler i særskilte tilfeller der andre tiltak ikke har virket, og mener dette kan ha en preventiv effekt. Mindretallet mener at samvær basert på fysisk tvang ikke vil være godt for barnet og at dagens regel om tvangsbortsettelse som eneste virkemiddel, bør videreføres.

Det kan synes brutalt å gjennomføre fysisk tvang for å få til samvær mellom foreldre og barn, men det er kjent at samværet i ekstreme tilfeller saboteres selv om domstolen har gitt samværsforelder medhold og det er ilagt bot. Det å hindre barn i møte sin mor eller far når ikke noe kriminelt foreligger (vold, incest), bør karakteriseres som et overgrep mot barnet. Da bør kanskje barnevernet gripe inn og frata bostedsforelder foreldreretten en periode inntil vedkommende overholder samværsretten.

KUN vil også kommentere at det ikke foreligger forslag om sanksjonsmuligheter i tilfeller der det er samværsforelder som saboterer samværet. Igjen er det klare kjønnsaspekter i hvilke effekter dette vil få i praksis, basert på forholdstallet mellom kvinner og menn som er henholdsvis bosteds- og samværsforelder.

Med vennlig hilsen

Mari Wattum
Daglig leder

Berit Woie Berg
Seniorrådgiver